

Warszawa, 2 czerwca 2021 r

dr hab. Piotr Szarota
Instytut Psychologii PAN
Warszawa

**Recenzja dorobku dr Michała Olszanowskiego w postępowaniu habilitacyjnym
prowadzonym na Wydziale Psychologii
Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS**

;

Informacje ogólne

Dr Michał Olszanowski doktoryzował się w 2007 r. na Wydziale Psychologii SWPS na podstawie rozprawy „Pamięć tunelowa – związki z procesami selekcji i przetwarzania informacji, oraz emocjami”. Z autoreferatu nie dowiadujemy się niestety kto był jej promotorem. Nawiasem mówiąc, sekretem Habilitanta pozostaje także to na jakiej uczelni ukończył studia magisterskie oraz to kiedy uzyskał tytuł magistra. Wiadomo natomiast, że obecnie Dr Olszanowski zatrudniony jest na stanowisku adiunkta na Wydziale Psychologii Uniwersytetu Humanistycznospołecznego SWPS w Warszawie.

**Osiągnięcia naukowe będące podstawą starania się o nadanie stopnia doktora
habilitowanego**

Jako swoje osiągnięcie naukowe Habilitant podał cykl 7 publikacji. Ich przedmiotem była „analiza mechanizmów pośredniczących i moderujących oceny społeczne dokonywane na podstawie obserwacji mimicznej ekspresji emocji”. W szczególności zaś „określenia

pośredniczącego wpływu płynności przetwarzania związanego z dekodowaniem mimicznych ekspresji emocji, określenie pośredniczącego wpływu sprzężenia zwrotnego pojawiającego się w trakcie naśladowania ekspresji emocjonalnej oraz interakcyjnego wpływu ekspresji mimicznej i fizycznych cech twarzy na oceny społeczne”.

Cztery ze składających się na cykl siedmiu publikacji to artykuły, które ukazały się w wysoko punktowane czasopismach zagranicznych. Trzy inne to artykuły w Psychologii Społecznej oraz wydawanych przez KUL Rocznikach Psychologicznych oraz rozdział w książce „Dynamika emocji: Teoria i praktyka” pod redakcją W. Błaszczaka i D. Dolińskiego (PWN, 2011).

Wszystkie artykuły składające się na osiągnięcie są publikacjami wieloautorskimi, w przypadku czterech z nich Habilitant był pierwszym autorem, w pozostałych – drugim lub trzecim autorem. Jeśli chodzi o wkład Habilitanta w powstanie tych tekstów, w przypadku trzech z nich wkład określić można jako wiodący (50-80%).

ZESTAWIENIE OSIĄGNIĘĆ

(1) Autorstwo lub współautorstwo publikacji naukowych w czasopismach znajdujących się w bazie Journal Citation Reports (JCR) lub na liście European Reference Index for the Humanities (ERIH)

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora dr Olszanowski poza siedmioma publikacjami wymienionych jako główne osiągnięcie opublikował pięć artykułów w czasopismach indeksowanych (JCR lub ERIH). Są to wszystko publikacje wieloautorskie, przy czym w trzech przypadkach Habilitant jest pierwszym autorem.

(2) Autorstwo lub współautorstwo monografii, publikacji naukowych w czasopismach międzynarodowych lub krajowych innych niż znajdujące się w bazach lub na liście, o których mowa w § 3, dla danego obszaru wiedzy

Dr Olszanowski jest autorem bądź współautorem pięciu artykułów w czasopismach spoza bazy JCR i listy ERIH, z czego cztery to publikacje w „Studiach Psychologicznych” (w trzech z

nich jest jedynym autorem). Do grupy tej zaliczyć można także rozdziały w pracy zbiorowej i materiałach pokonferencyjnych.

(3) Sumaryczny impact factor publikacji naukowych według listy Journal Citation Reports (JCR), zgodnie z rokiem opublikowania

Habilitant podaje sumaryczny IF równy 20,27 (5-letni 25,05)

(4) Liczba cytowań publikacji

Habilitant podaje wartości dla dwóch baz:

Scopus: 106

Google Scholar: 220

Nawiasem mówiąc, obecnie wartości te są już nieco wyższe, np. dla Google Scholar: 258.

(5) Indeks Hirscha opublikowanych publikacji

WoS: 4

Scopus: 4

Google Scholar: 6

(6) Kierowanie międzynarodowymi lub krajowymi projektami badawczymi lub udział w takich projektach

Habilitant był kierownikiem jednego projektu badawczego NCN (OPUS 11: 2017-2019) oraz głównym wykonawcą w dwóch innych projektach (NCN i MNiSW).

Dodatkowo został kierownikiem siedmiu projektów finansowanych ze środków SWPS, dwa z nich realizuje obecnie.

(7) Wygłoszenie referatów na międzynarodowych lub krajowych konferencjach tematycznych

Habilitant przedstawił 22 wystąpienia na konferencjach zagranicznych i 4 na krajowych.

(8) Udział w międzynarodowych lub krajowych konferencjach naukowych lub udział w komitetach organizacyjnych tych konferencji

Habilitant był współorganizatorem dwóch sympozjów na konferencjach międzynarodowych i sympozjum na konferencji krajowej.

(9) Udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism

Habilitant był współredaktorem numeru tematycznego Roczników Psychologicznych (2019).

(10) Członkostwo w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych

Habilitant jest członkiem European Society for Social Psychology oraz Society for Psychological Research

(11) Osiągnięcia dydaktyczne i w zakresie popularyzacji nauki

Prowadzenie i koordynacja zajęć na studiach magisterskich i licencjackich w Uniwersytecie SWPS.

Przygotowywanie Dni Mózgu na SWPS w latach 2015-2019

Wykłady w ramach Festiwalu Nauki (2011-2013)

(12) Opieka naukowa nad studentami i lekarzami w toku specjalizacji

Habilitant wypromował 30 magistrów.

(13) Opieka naukowa nad doktorantami w charakterze opiekuna naukowego lub promotora pomocniczego, z podaniem tytułów rozpraw doktorskich

Promotor pomocniczy w dwóch przewodach doktorskich

(14) Staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich

Pobyty na Uniwersytecie w Bielefeld

Pobyty na University of California w San Diego (2014 i 2016)

Pobyty na Humboldt Universitat w Berlinie (2018 i 2019)

Universiteit van Amsterdam

Kyoto University

Dodatkowo staże dydaktyczne w:

Lunds Universitet (Szwecja)

Universitet Bergen (Norwegia)

Handong Global University w Pohang (Korea Pd)

(15) Udział w zespołach eksperckich i konkursowych

Członek Zespołu Ekspertów w konkursach NCN (2017-2019)

(16) Recenzowanie projektów międzynarodowych lub krajowych oraz publikacji w czasopismach międzynarodowych i krajowych

Habilitant recenzował publikacje dla 13 czasopism zagranicznych z bazy JCR i trzech polskich czasopism psychologicznych

RECENZJA OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

Prace składające się na cykl zatytułowany „Analiza mechanizmów pośredniczących i moderujących zależności pomiędzy obserwacją ekspresji mimicznej a dokonywaniem sądów i ocen społecznych” ukazywały się w latach 2011-2020. Ważniejsze wydają się tutaj cztery prace z późniejszego okresu (lata 2018-2020), w których Habilitant jest (z jednym tylko wyjątkiem) pierwszym autorem. Cztery ze składających się na cykl artykułów ukazywały się w wysoko punktowanych czasopismach zagranicznych cieszących się bardzo dużą renomą, na przykład „Emotion” (5-letni IF=4,40) i „Cognition and Emotion” (5-letni IF=2,84). Warto przy okazji zwrócić uwagę, że pośród współautorów tych publikacji znaleźli się autorzy tak znani i cenieni w środowisku jak Ursula Hess, czy Piotr Winkielman.

Składające się na osiągnięcie naukowe prace lokują się w nurcie psychologii poznania społecznego i psychologii emocji. W swoich pracach Dr Olszanowski zajmuje się

przede wszystkim mechanizmami związanymi z poznawczym i emocjonalnym przetwarzaniem informacji związanych z mimiką i fizycznymi cechami twarzy mającymi wpływ na to, jak oceniają nas inni. Tym, co zdaje się interesować Habilitanta najbardziej są mechanizmy związane z wpływem afektu wywołanego łatwością z jaką wyrazy mimiczne są dekodowane i przetwarzane w procesach spostrzegania i kategoryzowania. Analizuje on także rolę, jaką pełnić może mimiczne sprzężenie zwrotne, które pojawia się w trakcie naśladowania emocji (tzw. emocjonalnej mimikry).

Przedstawione badania mają już w psychologii długą tradycję, nie mam jednak wątpliwości, że zaprezentowane tutaj prace stanowią cenny i oryginalny wkład w rozwój wiedzy psychologicznej i pozwalają na lepsze zrozumienie dynamiki procesów społecznych. Wydaje mi się również, że uzupełniają one istotną lukę w wiedzy dotyczącej mechanizmów pośredniczących w wydawaniu sądów społecznych na podstawie wyglądu i mimiki twarzy. Dodać należy, że najciekawsze z uzyskanych wyników są niezgodne z potoczną intuicją i pokazują efekty dość paradoksalne. Okazuje się na przykład, że w pewnych warunkach parametry związane z jakością przetwarzania bodźca o jednoznacznie negatywnej treści (jak twarz z wyrazem złości) mogą sprawiać, że oceny będą relatywnie bardziej pozytywne.

Na dłuższy komentarz zasługuje też warsztatowa sprawność Habilitanta. Badania przygotowane zostały precyzyjnie i wykonane w sposób wręcz modelowy. Uznanie budzi również troska o dobór różnorodnych metod badawczych. Istotnym dopełnieniem, znacznie wzbogacającym wartość całego projektu, jest wykorzystanie pomiaru psychofizjologicznego. Dzięki pomiarowi EEG możliwe stało się wyjście poza werbalne deklaracje składane przez osoby badane i obserwowanie procesów na poziomie neurofizjologicznym. Badania te pozwalają zrozumieć jak złożony i wielopoziomowy jest z reguły proces przetwarzania informacji społecznych.

Chwaląc metodologiczny aspekt przedstawionych badań dodam jednak, że na przyszłość warto byłoby w tego rodzaju projektach obok materiału fotograficznego wykorzystać również dynamiczny materiał bodźcowy w postaci krótkich filmów wideo. W minionych kilku latach przybyło literatury świadczącej o tym, że dynamiczne reprezentacje mimiki są znacząco lepiej rozpoznawane przez badanych niż statyczne (np. Orłowska et al., 2018). Myślę, że ciekawe efekty dałoby też wykorzystanie obok morfów rzeczywistych wyrazów mimicznych o ambiwalentnym charakterze. Takie możliwości daje na przykład

baza stworzona przez Jareda Martina (Martin et al., 2018). Wykorzystanie materiału filmowego mogłoby wpłynąć na zwiększenie trafności ekologicznej badań.

Na koniec refleksja dotycząca całkowitej akulturowości przedstawionych badań. Rozumiem, że nie było to przedmiotem zainteresowania Habilitanta, zabrakło mi tu jednak elementarnej choćby refleksji na temat możliwego wpływu kultury na sposób przetwarzania bodźców społecznych. Zwłaszcza, że istnieje już spory materiał empiryczny, dotyczący kulturowej specyfiki uśmiechu w różnych kontekstach kulturowych (m.in. Hess, Baupré & Cheung, 2002; Niedenthal, Rychłowska, & Szarota, 2013; Rychłowska et al., 2015; Szarota, 2006). Są również badania przekrojowe z wykorzystaniem materiału fotograficznego, które świadczą o tym, że nawet szczery uśmiech Duchenne'a nie zawsze wiąże się z bardziej pozytywnymi ocenami społecznymi. Jak wskazują autorzy badania obejmującego 44 krajów (Kryś et al., 2016) w kulturach plasujących się nisko na wymiarze unikania niepewności (jak Japonia, czy Korea) osoby oceniane są jako mniej inteligentne, gdy uśmiechają się na zdjęciach niż wtedy, gdy mają neutralny wyraz twarzy. Z kolei w krajach o wysokim wskaźniku korupcji instytucjonalnej (jak np. Indie) uśmiech może wpłynąć ujemnie na ocenę uczciwości uśmiechającej się osoby. Wygląda więc na to, że kultura wpływać może zarówno na oceny uśmiechu na wymiarze wspólnotowości, jak i sprawczości! Są to bardzo intrygujące wyniki, choć oczywiście temat ten wymaga dalszych badań. Nie wykluczam, że Dr Olszanowski zdecyduje się podjąć ten wątek badawczy w niedalekiej przyszłości.

Cytowane prace

- Hess, U., Baupré, M., & Cheung, N. (2002). Who to whom and why – cultural differences and similarities in the function of smiles. In M. Abel (Ed.), *An empirical reflection on the smile* (pp. 187–216). New York: The Edwin Mellen Press.
- Kryś, K., Vauclair, C. -M., Capaldi, C. A., Lun, V. M.-C., Bond, M. H., Domínguez-Espinosa, A., Torres, C., Lipp, O. V., Manickam, L. S. S., Xing, C., Antalíková, R., Pavlopoulos, V., Teyssier, J., Hur, T., Hansen, K., Szarota, P., . . . Yu, A. A. (2016). Be careful where you smile: Culture shapes judgments of intelligence and honesty of smiling individuals. *Journal of Nonverbal Behavior*, *40*(2), 101–116.

- Martin, J., Abercrombie, H., Gilboa-Schechtman, E., & Niedenthal, P.M. (2018). Functionally distinct smiles elicit different physiological responses in an evaluative context. *Scientific Reports*, 8
- Niedenthal, P., Rychłowska, M., & Szarota, P. (2013). Embodied simulation and the human smile: Linking processing similarities to cultural differences. *Personality Dynamics: Embodiment, Meaning Construction, and the Social World*, 143–160.
- Orłowska, A.B, Krumhuber, E.G, Rychłowska, M., and Szarota P. (2018). Dynamics matter: Recognition of Reward, Affiliative, and Dominance Smiles from Dynamic versus Static Displays. *Frontiers in Psychology*, 6
- Rychłowska, M., Miyamoto, Y., Matsumoto, D., Hess, U., ... Niedenthal, P. M. (2015). Heterogeneity of long-history migration explains cultural differences in reports of emotional expressivity and the functions of smiles. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(19), E2429–E2436.
- Szarota, P. (2006). Psychologia uśmiechu. Analiza kulturowa. Gdańsk: GWP.

RECENZJA POZOSTAŁYCH OSIĄGNIĘĆ ORAZ AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ

W zakresie wielu kryteriów sformułowanych w *Rozporządzeniu MNiSW* Dr Michał Olszanowski wykazał się ponadprzeciętną aktywnością. Podkreślić należy zwłaszcza bardzo dobry dorobek publikacyjny, z którego znaczna część to publikacje w prestiżowych, wysoko punktowanych czasopismach zagranicznych. Świadczy to nie tylko o pracowitości Habilitanta, ale też o jego wysokim poziomie merytorycznym i warsztatowym. Co ciekawe, jeden z tych dodatkowych, nie wchodzących w skład ocenianego cyklu, artykułów jest najczęściej cytowaną pracą Habilitanta. Chodzi o opublikowany w piśmie „Frontiers in Psychology” artykuł przedstawiający prace nad walidacją zestawu prezentującego fotografie wyrazów mimicznych 40 osób (Warsaw Set of Emotional Facial Expression Pictures). Zestaw ten, którego Habilitant jest głównym autorem, wykorzystywany był w większości badań empirycznych wchodzących w skład głównego cyklu, jest on jednak bardzo popularny również wśród innych badaczy. Stworzenie tego zestawu uważam za ważny wkład w rozwój badań psychologicznych.

Jeśli zaś chodzi o aktywność „poza publikacyjną”, Dr Olszanowski realizował w minionych latach szereg grantów, choć wypada dodać, że większość z nich stanowiły projekty realizowane ze środków SWPS. Większa niż przeciętna była też aktywność Habilitanta jako recenzenta w czasopismach naukowych, z których znaczną część stanowią prestiżowe pisma zagraniczne.

W tym miejscu podkreśliłbym także wysoką aktywność dydaktyczną Dr. Olszanowskiego, nie tylko jako wykładowcy, ale również członka zespołów roboczych do opracowania treści nauczania. W stosunkowo niedługim czasie Habilitantowi udało się wypromować 30 magistrów i pełnić funkcję promotora pomocniczego w dwóch przewodach doktorskich. Godne podkreślenia jest także uczestnictwo w międzynarodowych programach wymiany dydaktycznej.

Jeśli chodzi o wskaźniki naukometryczne, zarówno indeks Hirscha (6), jak i wskaźnik cytowań (aktualnie 258 wg Google Scholar) uznać można za zadowalające, zwłaszcza jeśli weźmiemy pod uwagę fakt, że większość publikacji Autora ukazało się w przeciągu ostatnich lat.

OCENA I KONKLUZJA

W powyższej recenzji starałem się pokazać przede wszystkim walory dorobku dr. Michała Olszanowskiego. Wskazane przez Habilitanta osiągnięcie naukowe oceniam pozytywnie. Pozostałe prace opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora stanowią jego atrakcyjne dopełnienie.

W konkluzji stwierdzam więc, że dorobek Dr. Michała Olszanowskiego uzyskany po otrzymaniu stopnia naukowego doktora spełnia kryteria określone w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce i **stanowi znaczny wkład Habilitanta w rozwój psychologii**. Pozytywnie oceniam także aktywność naukowo-badawcza i organizacyjną Habilitanta. **Wnioskuje zatem o dopuszczenie Dr. Michała Olszanowskiego do dalszych kroków postępowania habilitacyjnego.**

